

KäTu XII, Tampere 11.–12.4.2014

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

”Nyt se on valmis”: Työn valmistumisen myytistä

Tommi Nieminen
tommi.nieminen@uef.fi

Taustaa (kertauksena)

- KDE SC on vapaan tai avoimen lähdekoodin monialustainen graafinen työympäristö
- pääkohteena kuitenkin UNIX (Linux, BSD)
- ”rakennusaineena” ovat Qt-kirjastot (nyk. Digian omistuksessa), joiden käyttöala on enenevästi mobiilialustoilla
- mobiilialustojen merkitys (KDE:n yli ja ohi) lisääntyy kaiken aikaa: kirjastot (Qt) kasvavat merkityksessä lopputuotteen (KDE SC) ohi?

Miksei käännös valmistu?

playground-games	779	25%	3	0%	2241	74%	3023	
playground-graphics	459	37%	20	1%	752	61%	1231	
playground-ioslaves	89	100%	0	0%	0	0%	89	
playground-libs	354	48%	3	0%	377	51%	734	
playground-multimedia	879	61%	17	1%	534	37%	1430	
playground-network	1472	28%	144	2%	3612	69%	5228	
playground-office	438	41%	48	4%	576	54%	1062	
playground-pim	898	35%	69	2%	1574	61%	2541	
playground-sdk	22	19%	3	2%	90	78%	115	
playground-sysadmin	670	69%	3	0%	294	30%	967	
playground-utils	889	66%	11	0%	429	32%	1329	
qt	2034	100%	0	0%	0	0%	2034	
www	1661	100%	0	0%	0	0%	1661	
Total (57)	182789	81.67	5710	2.55	35303	15.77	223802	

Lokalisoinnin "teksti" (< Hki 2010)

- lokalisoinnin semanttinen sulkeuma (jonka ilmiasu on teksti) saavutetaan käyttökerran l. istunnon tasolla
- käännettävät merkkijonot muodostavat vain ne puheaktit, joista teksti koostuu
- kaikkien jonojen kokonaisuus on käyttäjän kannalta pelkkä mahdollisuuksien potentiaali
- teksti syntyy siitä, mitä käyttäjä ohjelmassa tekee sitä käyttäessään
- tällä tekstillä on intertekstuaalisia kytköksiä toisiin teksteihin eli (tässä) KDE:n kokonaisuuteen

Tavoitteeseen tarkentaen (< Vaasa 2012)

- tyypillisesti sanotaan kääntämisen kohdeyksikön olevan ”teksti” ja kääntämisen tapahtuvan ”merkityskokonaisuuksina”
- käännökseen lopputuotteen on oltava yhtenäinen, koherentti kokonaisuus
- kääntäjän on näin välttämätöntä tarkastella toimintaa kokonaisuutena eikä keskittyä sen osaan

Jatkuva muutos (< Turku 2013)

- avointen ohjelmistojen kulttuurissa on lähes pysyvästi tilanne, että käänнос laahaa jäljessä
- kääntäjästä tulee avointen ohjelmistojen kulttuurissa aktiivinen osatoimija, "käyttäjä-kehittäjä"
- viime aikoina muutos on koskenut nimenomaan käyttöliittymää:
 - perinteinen työpöytämetafora (Mac OS > Windows 95 > ... Mac OS X ja Windows 7) on haastettu – iOS ja Windows 8 (ns. "Moderni" käyttöliittymä, "Metro"), Gnome 3, Unity...
 - mobiililaitteet ovat nousseet perinteisiä tietokoneita tärkeämmiksi (puhelin, tabletti)

Ammattimaisuus?

- FOSS-lokalisoinnissa ei liiku raha: "joukkoistettua", "talkoistettua", "vapaaehtoistyötä"
- nähty jopa riistona
 - yritys maksaa ohjelmoijille, kerää rahaa ohjelman käyttäjiltä
 - kääntäjä vain hyödynnettävä hölmö?
 - toisaalta: mahdollistaa siirroksen pienillekin kielille
 - edelleen: "uusi talousjärjestelmä", raha siirtyy eri reittejä kuin ennen
- ammattiylpeyttä (ja -kunnianhimoa) kuitenkin on!
- ei todellista kilpailuasetelmaa ammattikäntäjiin

Jono jo käännetty mutta...!

- openSUSEn asennusohjelmassa jo jonkin aikaa ollut jono

Preparing for initial system configuration

Valmistellaan ensimmäistä ~ alustavaa järjestelmän konfigurointia ~ asetusta

→ *Valmistellaan järjestelmän ensimmääritystä*

Toimijuuden muutos v. 2014 alussa

In order to participate in the development of Qt Software, **Digia requires Licensor to accept the terms and conditions contained in this Agreement.** This Agreement is primarily required because Digia has existing obligations regarding the Qt Software and wants to enable the broadest, most vibrant Qt ecosystem. This agreement facilitates Digia's compliance with the spirit of its commitments to the Open Source Community, under the agreement with the KDE Free Qt Foundation, and enables participation of commercial Qt users in the Qt Project. If Licensor does not agree to the terms and conditions contained in this Agreement, Contribution(s) cannot be accepted and Licensor cannot contribute code or participate in the development of Qt Software.

Code less.
Create more.
Deploy everywhere.

Käytännössä...?

- lakitekkinen muutos:
 - tähän asti KDE:n lokalisoijat toimivat ilman minnekään kirjattua sopimusta projektin lisenssin (GPL) mukaisesti
 - sopimuksen hyväksyntä takaa ainoastaan Digialle (angloamerikkalaisen lakiperinteen mukaisesti) kirjatun oikeuden käyttää KDE:ta varten tehtyä käännöstä Qt:n yhteydessä eli ns. ylävirrassa
- (jos jotakin ongelmaa on, se liittyy FOSS-kulttuurin siihen puoleen, että käytännössä ohjelmia tuottavat ja joukkoistusta hyödyntävät *yrietykset*)

"Se ei valmistu ikinä"

- syitä keskeneräisyyteen:

- 1) ei aikaa ("toistaiseksi" näin)

- jotkin osat tärkeämpiä, ne käännettävä ensin

- 2) ei tahtoa (vapaaehtoisuus!)

- jotkin osat kiinnostavampia, ne haluaa kääntää ensin

- 3) liikkuvat maalityöpat (ohjelma tai sen jonot muuttuvat; kokonaisuus elää)

- jotkin osat toistuvat ohjelmasta toiseen, ne käännettävä ensin

- 4) ei taitoa (< silkkä osaamattomuus TAI ammattitilpeys!)

- hankalia tiedonaloja (uudet UI-elementit? valokuvaus? go tai muut pelit? tietty tieteenala? – vrt. kaikille tutut ja tarpeelliset toiminnot)

Lokalisointi revisointina?

*Gouadec (2010: 78) määrittää yksinomaan kääntäjän omalle vastuulle muun muassa sen varmistamisen, että kaikki käännettävät osiot tulevat käännettyiksi eikä epähuomiossa ja tarkoittamatta tehtyjä poistoja jää. **Revisoiija puolestaan tarkkailee tyyliä ja sujuvuutta, transferin onnistuneisuutta ja asiasisällön ja merkitysten oikeellisuutta. (Käyttäjäkeskeinen kääntäminen, s. 112, lihavointi lisätty)***

Kommentteja edelliseen

- lokalisoinnissa kääntämättömyys näkyy ei poistona vaan puolikielisytenä
- pitäisikö tyytyä tähän?
- lokalisoija kääntää minkä ehtii ja osaa, muu jää (kielipoliittisen ohjelmankin esittämän) suomi–englanti-rinnakkaiskielisyysden varaan – ”kaikkihan englantia osaavat”?
- toisaalta: käännös valmistuu väkisinkin tältä osin väärästä päästä, toistuvimmista (~ helpoimmista) jonoista

Edelleen...

- puolikielisyys voi olla muutakin kuin englanti–kohdekieli, vaikka lähtökieli on yleensä aina englanti
 - käännöstyössä moni käyttää välikieltä, jo tehtyjä käännöksiä
 - toisen käännöksen käyttäminen tekee myös näkyvämmäksi, mitkä osat edes ovat käännettävissä (jos toinen käännös on pidemmällä, esim. merkitty ”sataprosenttiseksi”)
 - niinpä esim. omassa medit-tekstinmuokkaimen käännöksessäni näkyy paikoitellen *espanjankielisiä* jonoja!

Miten asettaa toiminnan tavoitteet?

- pitäisikö toiminnan tavoitteet muotoilla uudelleen?
- keskeistä ei ole käännettyjen jonojen määrä vaan käyttäjän käyttökokemus
> *käyttäjäkeskeisyys?*
- asetettava myös kysymys: missä käännös on *eniten tarpeen?*
 - peruskäyttöliittymässä, arkisessa "työvuossa" (workflow)?
 - vai hankalimmissa, teknisimmissä ja erikoistuneimmissa ohjelmissa tai ohjelman osissa?
- lokalisoinnin yhteisöllisyyttä voisi hyödyntää toiminnan tavoitteitten asettamisessa uusiksi

KIITOS!

